

Таким чином, метод «по одному полюсу від двох пар протилежностей» дозволив нам побудувати треті «сходи» розвитку, одночасно визначивши місце психології розвитку та діяльнісного підходу в психології.

Список використаних джерел:

1. Гальперин П. Я. Психология мышления и учение о поэтапном формировании умственных действий // Исследования мышления в советской психологии / Под ред. Е. В. Шороховой. – М., 1966. – С. 236-277.
2. Давыдов В. В. Проблемы развивающего обучения: Опыт теоретического и экспериментального психологического исследования. – М.: Педагогика, 1986. – 240 с. – (Труды д.чл. и чл.-кор. АПН СССР).
3. Енгельс Ф. Діалектика природи. Нотатки та фрагменти. Про класифікацію суджень // К. Маркс і Ф. Енгельс. Твори / Пер. з 2-го рос. видання. – К.: Політвидав України, 1965. – Т. 20. – С. 323-577.
4. Лекторский В. А. Отражение // Новая философская энциклопедия: В 4-х томах / Ин-т философии РАН; Ред.: В. С. Степин и др. – Т. 3. Н-С. – М.: Мысль, 2010. – С. 178-180.
5. Морозов К. Е. Скачок // Философский словарь / Под ред. И. Т. Фролова. – 7-е изд., перераб. и доп. – М.: Республика, 2001. – С. 515.
6. Мышление // Краткий энциклопедический словарь философских терминов / П. В. Кикель, Э. М. Сороко. – Минск: БГПУ, 2006. – [Электронный ресурс]. – Национальная энциклопедическая служба России, 2015. – Режим доступа: <http://terme.ru/dictionary/176/world/myshlenie>
7. Суханов В. Ю. Базові категорії і систематизація психологічного знання // «Перспективи розвитку сучасної науки» (м. Київ, 7-8 травня 2015 року). – Ч. II. – Херсон: «Гельветика», 2015. – С. 31-33.
8. Суханов В. Ю. З'єднання категорій парами – ключ до синтезу наукового знання // «Актуальні питання сучасної науки» (м. Львів, 16-17 жовтня 2015 р.). – Ч. II. – Херсон: «Гельветика», 2015. – С. 16-19.
9. Що ми знаємо про стан речовини? / «Світ навколо нас» // ScoolByLife. – [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступа: <http://scoolbylife.ru>

Федоренко В.В.

здобувач,

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ВІЙСЬКОВО-ПРАВОВЕ ВИХОВАННЯ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Окупація Криму, проведення антитерористичної операції в Донецькій та Луганській областях поставили на порядок денний проведення в Україні військової реформи по створенню сучасної, мобільної, всебічно забезпеченої армії. Тому сьогодні потрібно розв'язати цілий комплекс проблем, зумовлених сутністю армії як цілісного соціально-політичного утворення, яке виступає з одного боку частиною суспільства, а з іншого – розвивається та функціонує за специфічними законами. Однією з таких проблем є створення ефективної

системи військово-правового виховання в Збройних Силах України. Це потребує, в свою чергу, вирішення цілого ряду задач як теоретичного, так і практичного плану.

Дана проблема вже тривалий час знаходиться в центрі уваги багатьох науковців: В.П. Андрущенко, В.Б. Антоновича, Л.А. Гавриленка, О.Т. Губка, В.І. Каюкова, М.А. Козловця, Ю.Д. Руденка, В.І. Сергійчука, Д.О. Тхоржевського та ін.

На думку професора І.Ф. Кононова: «Наука в ЗС України не повинна зводитися тільки до суто воєнних студій. Сучасна війна передбачає використання досягнень соціології і соціальної психології, соціальної лінгвістики і кібернетики» [2, с. 13]. Така постановка питання пов'язана з тим, що в сучасних умовах невід'ємною складовою війн і військових конфліктів сьогодення стала інформаційно-психологічна війна. У збройних силах провідних країн світу з'явилися посади офіцерів, які професійно займаються прийомами інформаційних війн. На думку Мартіна Лібікі сутність інформаційно-психологічної війни полягає у впливі на суспільну свідомість таким чином, щоб керувати людьми і змусити їх діяти проти своїх інтересів. Завдання інформаційної війни – це не знищення фізичної сили, а знищення соціуму [3, с. 27]. Це ще раз підтверджує необхідність удосконалення системи військово-правового виховання військовослужбовців Збройних Сил України.

Військово-правове виховання – це багатогранний соціальний феномен і зовсім не випадково ним займаються різні науки: соціальна філософія і соціологія, право і історія, військова педагогіка і військова психологія. Виходячи із специфіки, особистостей предмета, кожна з наук своїми засобами, за допомогою свого категоріального апарату досліджує військово-правове виховання в різних аспектах, з різних точок зору, вивчає визначені зв'язки і відносини. Проблеми загальнометодологічного плану, питання високого ступеня загальності передбачають для свого дослідження засобів соціальної філософії і соціології. Це перш за все питання сутності, змісту, принципів військово-правового виховання, системи, ефективності, взаємозв'язку військово-правового виховання і військово-правової соціалізації військовослужбовців, традицій і патріотизму в системі військово-правового виховання, оцінки ефективності військово-правового виховання тощо. При дослідженні військово-правового виховання необхідно враховувати стан українського суспільства, стан Збройних Сил України, стан військової практики, норми соціального життя, взаємозв'язок військово-правового виховання з національною ідентичністю військовослужбовців.

Національна ідентичність – важливий соціокультурний феномен, який займає в структурі ідентичностей одне з чільних місць. У найзагальнішому вигляді під національною ідентичністю, підкреслює професор Козловець М.А., «розуміють відчуття колективної належності до конкретної національної спільноти, її культури» [1, с. 57]. Вона за своєю суттю є багатомірною, її ніколи не можна звести до якогось єдиного компонента.

Найголовнішими ознаками національної ідентичності є об'єктивні передумови й риси національної спільноти. Так, на думку американської

дослідниці Л.Грінфелд, існує п'ять найважливіших аспектів національної ідентичності. «По-перше, це людські переконання: нація існує доти, доки її члени визнають один одного як співвітчизників і прагнуть продовжити спільне співіснування; по-друге, спільне історичне минуле, спільні обов'язки і уявлення про спільне майбутнє; по-третє, є спільні дії, тобто дійова ідентичність; по-четверте, постійне проживання в одній країні і, по-п'яте, спільні характеристики, які об'єднуються поняттям «національного характеру» і котрі формують загальнонародну культуру» [7, с. 34-36]. Крім того, на думку професора М. Козловця, національна ідентичність характеризується специфічним поєднанням об'єктивних і суб'єктивних рис, що вирізняє одну національну спільноту від іншої. Істотного значення тут набувають відчуття спільної долі, загальні переживання, колективна пам'ять, тобто все те, що сприяє формуванню колективного «Ми».

Тому ідентичність кожної національної спільноти можна репрезентувати насамперед як її колективну самосвідомість, самовизначення, самовироблення власного образу і змісту самосвідомості, а не як ззовні сконструйований образ «національного характеру». Це означає, що поняття «національної ідентичності» передбачає вияв колективного самоконструювання образу власної національної спільноти, характер якого багато в чому залежить від об'єктивних передумов і практики функціонування цієї спільноти (наприклад, сприятлива економічна ситуація, політична нестабільність, зовнішні загрози тощо). Водночас на колективне самоконструювання образу власної національної спільноти впливають поширені в її середовищі ціннісні уявлення, міфи і стереотипи, особливо ті, які змальовують контрастність між «нами» і «ними», «своїми» і «чужими» [1, с. 58-59].

При організації військово-правового виховання в Збройних Силах України потрібно враховувати, що доцільним є розгляд поняття національної ідентичності у двох аспектах: філософсько-антропологічному – як індивідуальний процес усвідомлення належності до певної нації, національної культури, і в соціально-історичному – осмислення національних особливостей як імперативу у визначенні історичного шляху розвитку нації. При цьому потрібно враховувати, що досить часто національна ідентичність ототожнюється з політичною чи культурною, а найчастіше – з близькою до неї за змістом етнічною, що навряд чи правильно.

Національна ідентичність є найбільш інтеграційною, такою, що чітко «вписує» індивіда в ту чи іншу національну спільноту. Інші типи колективної ідентичності – класова, родова, расова, релігійна – можуть накладатися на національну ідентичність або поєднуватись з нею.

У цій звичайній, на перший погляд, тезі, за твердженням А. Астаф'єва, насправді криється важлива істина: індивіди будь-якого суспільства причетні до тієї чи іншої етнічної спільноти, «внутрішня правда» якої визначає їхнє ставлення до світу, ідентифікує їх у мовному, культурному, релігійному, сексуальному аспектах, іншими словами, позначається на всьому їхньому житті. Відповідно нехтування важливістю національної ідентичності в глобалізаційних умовах сучасного світу здатне породжувати все нові й нові

міфологеми та непорозуміння, особливо в тих випадках, коли виникають ті чи інші конфлікти [6, с. 229].

Потрібно враховувати, що поняття «національної ідентичності» постає і в історичному аспекті. З одного боку, колективна ідентичність формується завдяки дискурсові в конкретній історичній ситуації і за певних обставин зазнає ґрунтовної трансформації, а з іншого – пишучи історію, коли ми пояснюємо минуле, щоб краще зрозуміти теперішнє. Історичний час нації осмислюється людьми, проходить через їхню свідомість, характеризується певним рівнем зростання такої її складової як національна.

Суб'єкти військово-правового виховання повинні враховувати, що з поняттям національної ідентичності органічно пов'язана категорія «національна свідомість», яка визнає спосіб самоідентифікації нації, ступінь її інтеграції й консолідації та моделі орієнтації в геополітичному просторі. Національна ідентичність, з одного боку, структурно включена в національну свідомість як певна соціальна форма, яка демонструє соціальну значущість індивіда, його поведінки, самобутнього розвитку, а з іншого – виходить за межі ґносеологічного статусу національної самосвідомості. Суб'єктам військово-правового виховання військовослужбовців в своїй практичній діяльності, необхідно враховувати, що основними чинниками, які впливають на формування національної ідентичності, є історична територія (або підпорядкування держави міжнародному праву), спільна мова і культура, єдиний економічний простір, релігія і спільні міфи та історична пам'ять, єдині закони і обов'язки для всіх членів та інші.

Список використаних джерел:

1. Козловець М.А. Феномен національної ідентичності: виклики глобалізації: Монографія. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 558 с.
2. Кононов І.Ф. Донбас у полум'ї / І.Ф. Кононов // Оборонний вісник. – 2014. – № 8. – С. 6-13.
3. Лібікі М. Що таке інформаційна війна / Мартін Лібікі // Військо України. – 2014. – № 4. – С. 26-28.
4. Руденко Ю.Д. Основи сучасного українського виховання / НДІ українознавства, Нац. педагогічний ун-т ім. М.П. Драгоманова / Ю.Д. Руденко – К. : Вид-во ім. О. Теліги, 2003. – 328 с.
5. Українська козацька педагогіка: витоки, духовні цінності, сучасність. Навч. посіб. для студ. вузів / Юрій Руденко, Олексій Губко. – К. : МАУП, 2007. – 384 с.
6. Українська політична нація: генеза, стан, перспективи / В.С. Крисаченко, М.Т. Степико, О.С. Власюк, А.О. Астаф'єв, Національний інститут стратегічних досліджень. – Київ : Видавництво Національного інституту стратегічних досліджень, 2003. – 631 с.
7. Greenfeld L. Nationalism: Five Roads of Modernity. – Cambridge Mass: Harvard University Press, 1992. – 581 p.